

Я помітив, що в спеціальній літературі ставлення до винної термінології здебільшого аж надто серйозне. І дійшов висновку, що зайва серйозність дуже часто перетворюється на нудну балаканину. Тому Азбука для «чайників» геть інша. Тут, мої любі читачі, ви зможете знайти інформацію про вино, виноробство, як пити вино і ще багато про що. Твердо переконаний, що навіть достеменні факти та статистичні дані можна викласти й подати з гумором, іронічно і так, щоб читання було не лише корисне, але й цікаве.

Appellation

За випадковим (чи не випадковим?) збігом моя Азбука починається зі стрижневого терміна сучасного виноробства. Чому він такий важливий для винного світу? З'ясуємо. Для цього необхідний усього лише здоровий глузд та мінімальні знання основ маркетингу.

Почнімо з перекладу. З французької мови слово *appellation* перекладається як «визначення» або «назва». Назва чого? Відповідь проста — це назва (визначення) чітко обмеженої території, на якій історично виготовляють (або вирощують) будь-який сільськогосподарський продукт, що має особливі властивості й зажив слави протягом тривалого часу своєю якістю.

Поясню на конкретних прикладах.

Неподалік від мого рідного Харкова є населений пункт під назвою Васищеве. Так ось, там, у Васищевому, вирощують чудові ранні огірки. На ринку, почувши ствердну відповідь на запитання: «Огірочки звідки, з Васищєвого?» — відразу рішуче кажуть: «Дайте відро!» А все тому, що харків'яни добре знають — смачніших і хрумкіших огірочків, ніж із Васищєвого, вони не знайдуть.

Або взяти, наприклад, кінську ковбасу під назвою «махан». Це слово в багатьох тюркських мовах означає «кінь», а взагалі махан — національний продукт тюркських народів Поволжя, високо цінується як делікатес. І логічно припустити, що «апеласьйоном» для нього є безмежні степи Татарстану, на яких випасають величезні табуни спеціально відгодованих коней та кобил. Але, наприклад, у нас, в Україні, існує чудовий продукт під назвою «Макіївський махан»...

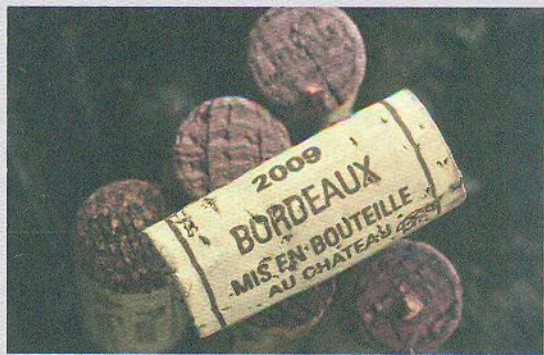
Ось ми й підійшли до запитань, відповівши на які, зрозуміємо значення поняття «апеласьйон» для такого поширеного і (що важливо) різноманітного продукту, як вино.

Як ви гадаєте, чи подобається продавцеві огірків із Васищевого, що кожен торговець-мудрагель із Благовіщенського базару (навіть якщо він приїхав із околиць віддаленого від Харкова Краснокутська), котрий продає огірки, видає себе за корінного жителя знаменитого Васищевого? І чи подобається поволзьким татарам, що основним постачальником їхнього національного продукту на продовольчий ринок українських мегаполісів стала шахтарська Макіївка, від якої до Казані чи не півтори тисячі кілометрів, та й коней там, м'яко кажучи, не так багато?.. Отож-бо й воно.

А як ви гадаєте, чи тішить жителів французької провінції Шампань те, що полиці наших крамниць угинаються під вагою різноманітних пляшок, на етикетках яких величається горде слово «Шампанське», тоді як у їхніх погребях скніє нерозпроданий вітчизняний продукт? Напевно вони не дуже тішаться з цього. Радше, вони сповнені образи й гніву. Проте французи, на відміну від татар та жителів Васищевого, замість того щоб нарікати на несправедливість і побиватися з приводу того, що їх принижують, вжили рішучих заходів проти такого бандитизму. І їм довелося повстати проти всього світу!

Скориставшись величезною популярністю французького вина, виробники різних країн з усіх континентів до початку ХХ століття буквально заповнили ринок своєю продукцією, на етикетках якої великими літерами були набрані назви: «Мерсі», «Бордо», «Шаблі», «Пойяк» і «Сотерн». Немає, певно, жодного відомого французького вина, назва якого не значилася б на фасаді того чи того пійла, якому ціна — копійка. І тут до справи долучився французький уряд.

Перша спроба захистити своїх виробників від свавілля фальсифікаторів, розпочата законом 1905 року, провалилася: положення документа допускали безліч тлумачень. Та за двадцять років рішучим кроком до наведення порядку стало заснування у 1935 році INAO (Institut national de l'origine et de la qualité) — Національного інституту походження та якості, установи, яка відповідає за контроль французької сільськогосподарської

Статус АОС забезпечує винам гідне місце на світовому ринку

продукції із захищеним географічним найменуванням. Попри те що слово «вино» в назві цієї організації французькі чиновники використовувати не стали, основним

її призначенням було створення системи, що захищає саме виноробів країни від вживання хоч би ким назв, які належать лише їм. Простіше кажучи, INAO був покликаний реалізувати принцип, який цілком відповідав реформаторському духу Великої французької революції: «Назва місця, де виробляється вино, належить тільки їй виключно спільноті виробників. Кожен із них має право використовувати цю назву за умови збереження традиційних методів виробництва та історичного стилю своїх ви́н». Лише так.

У результаті народилася знаменита AOC (Appellation d'origine contrôlée) — система контролю справжності походження, що змінила весь світовий винний ринок і стала взірцем для національних систем, що існують нині в переважній більшості країн планети, які виробляють вино. Це та ще система Denominación de Origen (DO) в Іспанії, а також система DOC у Португалії (в назві якої є слово «Controlada»). Ось визначення функції AOC з книжки «Азбука вина»* (оригінальна назва «ABC des vins», ілюстрований довідник видавництва «Larousse»): «Вина з позначкою AOC мають відповідати чітким правилам розмежування зон виробництва, підбору сортів винограду, мінімального вмісту спирту, максимальної врожайності, розміру винограднику, методів розведення та виноробства». Інакше кажучи, виноградар-винороб, котрий дотримується під час виробництва свого вина традицій тієї місцевості, де він працює, отримує від уряду Франції спеціальний сертифікат, що підтверджує походження його продукції. Своєрідне свідоцтво про народження. Така суть системи AOC. Дотримуйся традиції виноробства, застосовуй правильні й дозволені сорти винограду, не виходь за визначені законом межі регіону і стеж, щоб урожайність твого винограднику відповідала нормі, — і цього достатньо! Оце й усе — статус AOC забезпечить тобі гідне місце на світовому ринку вина.

Але геніальність системи AOC полягає в тому, що вона є таким собі «тягни-штовхай». Поки твоє вино не стане зіркою світового ринку, апеласьйон (статус якого забезпечують знамениті вина, що до нього належать) вестиме його за собою, гарантуючи гідний продаж. А «вийшовши в люди», тобто ставши знаменитим виноробом апеласьйону, ви переходите з розряду тих, хто «на буксирі» до тих, хто

* Азбука вина / пер. з фр. — М. : БММ АТ, 2004. — 256 с. (Тут і далі прим. авт., якщо не зазначено інше.)

«штовхає», «тяглових конячок», просуваючи всіх виробників своєї обмеженої території і прискорюючи рух усього потяга під назвою АОС.

До речі, система АОС у Франції поширюється не лише на вина, але й на інші продукти. Це і всілякі сири, і знамениті «чорнолапі» кури з Бресса, кожній тушці яких наданий свій «інвентарний номер», і вершкове масло з Пуату-Шаранти, і якась особлива сочевиця з Пуї... Покупцям у всьому світі досить помітити на упаковці «тавро» з трьома буквами «АОС» — і всі їхні сумніви у справжності цього продукту вмиг розвіються. Інститут INAO пильно стежить за дотриманням правил АОС у всьому світі, жорстоко караючи долларом, євро або фунтом тих, хто наважиться свавільно поставити на свій продукт назву, захищену системою АОС.

На жаль, із покаранням гривнею чи рублем у французьких «продуктових жандармів» не все так добре, як у законослухняній Європі. У зв'язку з цим питання, як жителям Шампані захиститися від численних виробників «Советского Шампанского», які начхали на всі їхні закордонні АОС, залишається вкрай актуальним. Питання, звісно, риторичне...

Botrytis cinerea

Дивно, з яких брудних калюж ангели викликають дух краси.

Дж. Джойс

Як добре, що латиною ім'я нашого героя звучить цілком пристойно. Чи стали б ви читати цей розділ, коли б я назвав його по-нашому — «благородна цвіль»? Не певен. Але ж ви його вже читаєте, а отже, зараз ви познайомитеся з цікавим персонажем винного світу. Його благозвучну латинську назву можна вважати латинською лише частково. Слово *botrys* — грецьке, і перекладається воно як «виноградне гроно». А ось *cinerea* справді має латинське походження: *ciner* означає «попіл». Трохи пізніше ви зрозумієте, що визначення це дуже точне. А спочатку, як завжди, трохи загальних спостережень.

Із настанням XXI століття стало цілком зрозуміло, що людина справді «цар природи». Точніше, її безжальний експлуататор. Наш самовпевнений вид «гомо сапієнс», який випередив усіх в еволюційній гонці, доклав руку до величезної кількості видів не лише рослин, а й тварин. Ми навчилися використовувати у своїх інтересах усіх — від покірних корів